

УДК 338

Гудзь Ю. Ф.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Сформульовано основний категорійний апарат методології дослідження організаційно-економічних засад формування економічного потенціалу переробних підприємств АПК. Проаналізовано теоретичні аспекти формування і використання економічного потенціалу підприємства. Розроблено блочну схему формування економічного потенціалу підприємства. Виявлено та обґрунтовано фактори, що впливають на формування і використання виробничого, трудового та фінансового потенціалу переробних підприємств.

Ключові слова: економічний потенціал підприємства, переробні підприємства АПК, фактори впливу, ресурси, формування потенціалу.

Постановка проблеми. Сучасний стан переробки сільськогосподарської продукції в Україні вимагає впровадження прогресивних, наукомістких технологій, гарантування якості та безпеки продовольчих товарів, забезпечення їхньої рівноваги в розвитку сільського господарства та переробних підприємств АПК. Розвиток АПК сьогодні визначають не стільки традиційні фактори (земля, капітал, праця), скільки реальні можливості швидкої та ефективної реалізації надбань інноваційних технологій. АПК стає наукомісткою галуззю, де використовуються високопродуктивні, дорогі та складні в обслуговуванні техніка й обладнання. Концентрація та інтеграція АПК вимагають застосування сучасного менеджменту на всіх рівнях управління – від найнижчого до найвищого. Тільки це дає змогу реалізувати переваги агропромислового виробництва, тобто отримати ефект масштабу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження сутності категорії «потенціал підприємства», проблеми його формування, оцінки та управління розглядаються в працях таких вітчизняних вчених, як О.Ф. Балацький, Б.Є. Бачевський, В.Г. Бикова, Л.С. Головкова, О.І. Гончар, Н.С. Краснокутська, І.В. Заблудська, Є.В. Лапін, Б.М. Мізюк, О.І. Олексюк, І.П. Отенко, О.О. Решетняк, І.М. Рєпіна, В.В. Россоха, В.Ф. Савченко, М.В. Савченко, Л.В. Скоробогата, О.С. Федонін та ін. Проте, незважаючи на значне коло практичних, методичних, теоретичних досліджень із цієї проблематики, аналіз літератури з даної теми виявив відсутність єдиного трактування сутності потенціалу підприємства та єдиного підходу до формування економічного потенціалу, залишаючи дискусійні моменти для подальшого дослідження. Тому існує необхідність глибоких наукових досліджень із приводу уточнення сутності потенціалу підприємства як економічної категорії, пошуку нових підходів до формування економічного потенціалу підприємств, що зумовлює актуальність обраної теми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз існуючих досліджень щодо діяльності переробних підприємств дозволяє зробити висновок, що найактуальнішою і невирішеною проблемою для них є проблема формування та інноваційного розвитку економічного потенціалу. З усіх наявних ресурсів, що використовує АПК, а це земля, праця, капітал і підприємництво, найнижча віддача спостерігається саме з ресурсу праці, що пояснюється низькою кваліфікацією технічних працівників і менеджерів. Підвищення ефективності управління переробним підприємством можливе лише шляхом забезпе-

чення відповідного рівня кваліфікації менеджерів та удосконалення самої системи управління. Тому дослідження теоретичних основ управлінських процесів формування та використання економічного потенціалу на переробних підприємствах АПК є однією з невирішених частин наукової проблеми. Особливо актуальним є завдання вирішення проблеми формування й управління економічним потенціалом для тих промислових підприємств, які характеризуються значною кількістю факторів, що впливають на їхню діяльність і функціонують у нестабільному зовнішньому середовищі.

Мета статті полягає у подальшому розвитку існуючих теоретичних і концептуальних підходів до визначення сутності поняття «економічний потенціал» та особливостей його формування, розкритті специфіки організаційно-економічного механізму формування економічного потенціалу переробних підприємств АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виконання сформульованих завдань діяльності підприємств в умовах динамічних економічних змін, посилення конкурентної боротьби визначаються наявним економічним потенціалом та його відповідністю можливостям ринку. Утримати та зміцнювати свої позиції на ринку є чи не найважливішим завданням для кожного підприємства. На сьогоднішній день в умовах окупації Криму і сходу країни російським агресором та розпочатої економічної війни Російською Федерацією однією з актуальних проблем сучасного українського підприємства є забезпечення конкурентоспроможності на ринках ЄС. Дана зовнішня загроза у сукупності з цілим спектром внутрішніх проблем залишається для більшості підприємств невирішеною, тому успішний розвиток підприємства – це результат стратегічного менеджменту, заснованого на використанні інформації про потенціал підприємства. Від якості наявних ресурсів та їхніх складових залежить, наскільки динамічно підприємство буде розвиватися та відповідати на сучасні виклики.

Необхідною умовою досягнення цілей переробними підприємствами АПК є максимально повне використання існуючих потенційних можливостей. Такі можливості в економічній науці називають економічним потенціалом. Узагальнення підходів та аспектів до дослідження та розуміння сутності категорії «економічний потенціал», яке зроблене сучасними науковцями та дослідниками, викликане необхідністю структурування безлічі існуючих наразі визначень даного поняття. Економічний потенціал підприємства є елементом економічної системи, в якій з погляду системного

підходу до її змісту відображається сукупність усіх видів господарської діяльності людей у процесі їхньої взаємодії.

Суттєвий внесок у розвиток теорії потенціалів зробили роботи українського науковця І.М. Рєпіної. Під потенціалом І.М. Рєпіна розуміє «.. сукупність ресурсів (виробничих, інвестиційних, технологічних, кадрових, фінансових, наукових і т. ін.), навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства» [1, с. 265].

Н.С. Краснокутська [2, с. 54] пояснює потенціал з іншої точки зору: «Можливості системи ресурсів і компетенції підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів». Деяко інших поглядів стосовно потенціалу дотримується російський науковець І. Ремізова, яка розглядає ринковий потенціал підприємства як його спроможність забезпечити частку ринку у відповідності до оцінки сукупного економічного потенціалу та виробничого профілю даного підприємства [3, с. 98]. Взагалі, потенціал розглядають також як здатність до певних дій (визначати, формувати, задовольняти, функціонувати чи досягати) [4, с. 40].

Відрізняється від розглянутих вище визначення А. Гречан, згідно з яким потенціал підприємства «об'єднує в собі як просторові, так і часові характеристики, концентрує одночасно три рівні зв'язків і відносин: він відображає минуле, а саме сукупність властивостей, нагромаджених системою в процесі її становлення, і таких, що зумовлюють до її функціонування та розвитку кінцевому за допомогою сучасних можливостей» [5, с. 40]. Економічний потенціал підприємства доцільно розуміти як сукупність наявних ресурсів та можливостей їх трансформувати, щоб досягти економічних вигод. Пропонується виділити такі елементи економічного потенціалу підприємства: трудовий, виробничий, фінансовий, інноваційний та інформаційний.

Інша група вчених (Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов) категорію «потенціал підприємства» характеризують як сукупність організованих у певних соціально-економічних формах ресурсів, що можуть за певних діючих внутрішніх і зовнішніх чинників середовища бути спрямовані на реалізацію діяльності підприємства, метою якої є задоволення нових потреб суспільства [6].

Згідно із джерелом [7], вважається, що основний зміст поняття «потенціал підприємства» полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси. За дослідженнями Л.В. Скорогатої, економічний потенціал підприємства – це «сукупність органічно взаємопов'язаних ресурсів та їхня здатність забезпечувати основні бізнес-процеси в заданих межах ризику з метою набуття економічних вигод» [8].

У дослідженні В.В. Россохи потенціал підприємства – це сукупність наявних в економічного суб'єкта ресурсів і можливостей, які можна використати для досягнення поставленої мети. Можливості підприємства розкриваються через ресурси, їхні оптимальну структуру й уміння раціонально

використовувати територіальні особливості, природні умови, традиції, які склалися у виробничих відносинах, безпосередньо впливають на результативні показники виробничої діяльності й у сукупності визначають виробничу і комерційну спроможність суб'єкта господарювання [9].

На думку І.З. Должанського, Т.О. Загорної, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Ращупкіна, потенціал підприємства є реальною або ймовірною здатністю виконувати цілеспрямовану роботу [10]. Зокрема, для цілей аналізу потенціал підприємства доцільно поділяти на чотири категорії: базовий (забезпечує підприємству можливість досягти основних комерційних цілей, створити економічні цінності й одержати прибутки; пов'язаний із конкурентними перевагами підприємства); прихований (активи, що не є перевагою на сучасному етапі, але в перспективі можуть трансформуватись у базові кошти: кадровий потенціал, накопичений досвід роботи в певній сфері бізнесу); збитковий потенціал (характеризується нераціональними структурою управління, виробничим процесом, технологією, що зумовлює неефективне використання ресурсів підприємства); пересічний потенціал (наявність у підприємстві активів, що забезпечують ефективне використання потенціалів).

Також ресурсний підхід описує М.В. Савченко, однак трактує економічний потенціал як складну економічну систему функціональних відносин між елементами реального і потенційного рівнів розвитку підприємства, що відбиває його готовність у певний час мобілізувати ресурсні можливості для досягнення поставлених цілей із максимальною ефективністю в процесі оптимальної взаємодії із зовнішнім середовищем [11].

В.І. Хомяков та І.В. Бакум дають таке визначення потенціалу: «Потенціал – джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути приведені в дію, використані для вирішення якоїсь задачі, досягнення певної цілі, можливості окремої особи, суспільства, держави, підприємства в певній галузі [12, с. 11]. Базова структура потенціалу для усіх видів однакова і залежить від рівня втілення (наявний потенціал та потенціал розвитку), рівня використання (реалізований та нереалізований) та доцільності існування невикористаного потенціалу (резерв та надлишок). Така структура єдина і властива різним видам потенціалу [13].

Формуючи загальну структуру економічного потенціалу підприємства, потрібно врахувати такі класифікаційні ознаки, як елементний склад, функціональна сфера виникнення, спектр урахуваних можливостей і спрямованість діяльності підприємства, а також міра реалізації потенціалу. Галузева ознака враховується під час формування структури конкретного підприємства. Український науковець О.І. Олексюк [14, с. 16] визначає потенціал підприємства як максимально можливу сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання (ринкова складова) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень.

Харківська наукова школа застосовує функціональний підхід до визначення потенціалу підприємства, поділяючи його на виробничий, маркетинговий, фінансово-інвестиційний та інноваційний [15, с. 19]. Даний підхід не відтворює ринкову діяльність підприємства та не враховує можливості, що існують.

Російські автори в більшості своїх досліджень розрізняють виробничо-економічний потенціал підприємства та його ринковий потенціал. На думку цих авторів, ринковий потенціал являє собою максимально можливий обсяг реалізації при заданому рівні забезпеченості ресурсами [16, с. 73].

На нашу думку, найбільш реальне визначення дав радянський учений Л.М. Абалкін ще в далекому 1981 р., визначаючи потенціал як узагальнену «збірну» характеристику ресурсів, прив'язаних до місця і часу [17, с. 75].

О.І. Гончар дає визначення потенціалу підприємства як здатності підприємства реалізовувати можливості щодо здійснення статутної діяльності, досягнення максимального позитивного результату та забезпечення розвитку [18, с. 37].

Проведені дослідження дають підставу для висновку, що сьогодні немає єдиного підходу до визначення як змісту поняття «потенціал підприємства», так і складу його елементів для формування самого потенціалу переробних підприємств АПК, які розглядаються як окремі відокремлені складові. Здійснений теоретичний аналіз наукових досліджень дозволяє обґрунтувати необхідність концентрації подальшого дослідження на трьох головних складових економічного потенціалу переробного підприємства: виробничому, трудовому і фінансовому.

Виробничий потенціал переробного підприємства АПК – це одна зі складових частин економічного потенціалу і розглядається як наявність факторів виробництва, забезпеченість його визначальними видами ресурсів. Важливим питанням

при аналізі виробничого потенціалу є визначення впливових чинників на його формування. Потрібно здійснювати теоретичне узагальнення таких складових за двома принципами – сукупної кількості визначень та безпосередньо самими складовими у визначеннях. За окремими складовими науковці виділяють: засоби виробництва, сукупність виробничих ресурсів, трудові ресурси, виробничу потужність підприємства, обсяг продукції, виробництво продукції і послуг [9; 11; 15]. Для характеристики виробничого потенціалу нами пропонується використовувати такі впливові фактори: готова продукція (x1), залишкова вартість основних засобів (x2), виробничі запаси (x3), незавершене виробництво (x4), середньооблікова чисельність персоналу (x5), собівартість реалізованої продукції (x6), обсяг реалізованої продукції (x7).

Другий функціональний потенціал переробних підприємств АПК – трудовий. У результаті теоретичного узагальнення привертають увагу такі складові: кваліфікаційні навички персоналу, чисельність персоналу, знання, продуктивність праці, освітній рівень [9; 15; 16; 18].

Для трудового потенціалу нами пропонується розглядати такі фактори: утрати робочого часу (y1), продуктивність праці (y2), кількість працівників, які закінчили заклади III–IV рівнів акредитації (y3), кількість працюючих у віці 20–40 років (y4), середньомісячна заробітна плата по підприємствах (y5), середньооблікова чисельність персоналу (y6), кількість працівників, які підвищили кваліфікацію або опанували нову професію (x7).

Рис. 1. Підвищення ефективності формування і використання економічного потенціалу підприємств АПК

Фінансовий потенціал за багатьма складовими є результируючим чинником економічного потенціалу підприємства. Фінансовий потенціал – це обсяг власних, позичкових та залучених фінансових ресурсів підприємства, який знаходиться у розпорядженні для здійснення поточних та майбутніх витрат. Науковці звертають увагу на такі його складові, як доходи, грошові кошти, фінансовий результат, власний, залучений, позичковий капітал, фінансові ресурси, грошові засоби [2; 6; 18].

Для фінансового потенціалу пропонується використовувати такі фактори: грошові кошти та їх еквіваленти (z1), поточні зобов'язання (z2), дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (z3), дебіторська заборгованість за розрахунками (z4), інша поточна дебіторська заборгованість (z5), власний капітал (z6), довгострокові зобов'язання (z7).

Кожний із функціональних потенціалів існує в тісному взаємозв'язку з іншими, через кожний вид функціонального потенціалу проявляються інші, взаємно доповнюючи та обумовлюючи рівень використання окремих елементів, максимально можливе їхнє нарощування, залучення наявних резервів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, утримання набутих конкурентних переваг і створення нових. Чітко визначити межі кожного з функціональних потенціалів не можна, доцільно тільки використовувати певну ситуаційну структуру потенціалів з аналітичною метою. Розвиток економічного потенціалу – це сукупна спроможність функціональних потенціалів якісно змінити підприємство як систему в процесі реалізації стратегії. Тому важливим питанням виступають напрями управління економічним потенціалом переробного підприємства АПК, зокрема такі, як механізм їхнього раціонального формування і ефективного використання (рис. 1).

Аналіз сутності розглянутих трактувань, структурування, визначень механізму формування та оцінки економічного потенціалу підприємств дозволяє сформулювати визначення економічного потенціалу переробних підприємств АПК як сукупності наявних ресурсів і можливостей їхнього трансформування для досягнення економічних вигод та забезпечення продовольчої безпеки держави чи регіону.

Внутрішній зміст та багаторівнева структура економічного потенціалу формуються під впливом великої кількості різноманітних факторів і умов: розвитку інноваційних технологій, покращання використання виробничих фондів, зовнішнє фінансування підприємств, забезпеченість сировиною, динамічні зміни економіки тощо. Вплив цих факторів на економічний потенціал підприємств та їхня направленість істотно відрізняються між собою. Кожен із цих факторів діє на економічний потенціал не в цілому, а на його певні складові елементи. Кожний наступний більш високий рівень економічного потенціалу в цілому формується як інтегрований підсумок збільшених потенційних можливостей усіх його внутрішніх елементів.

Можна виділити такі складові економічного потенціалу переробних підприємств АПК: виробничий, трудовий, фінансовий та організаційно-управлінський. Перші три за поєднаним ресурсно-функціональним підходом є об'єктивними елементами, а четвертий, відповідно, – суб'єктивним.

При дослідженні теоретико-методологічних аспектів організаційно-економічних засад формування економічного потенціалу переробних підприємств можна зробити висновок, що у сфері

продовольчого ринку рух продовольства забезпечує господарський механізм. Рух продовольства потрібно розглядати як потік готової продукції від виробника до кінцевого споживача; разом із тим він охоплює й ті види діяльності, що здійснюються на етапах придбання, переміщення та переробки сировини. Господарський механізм є цілісною системою, що складається з окремих, відносно самостійних, але водночас щільно між собою взаємодіючих структурних ланок та елементів: планування, стимулювання, ціноутворення тощо. Господарський механізм функціонує як єдине ціле, і ефективність його дії визначається як мірою досконалості структурних складових, так і зв'язками між ними.

Основним критерієм ефективності використання економічного потенціалу переробних підприємств АПК є стан продовольчої безпеки країни, який визначається широким спектром взаємозалежних показників, що систематизуються у відповідні групи і характеризують:

- 1) стан забезпечення населення якісною і безпечною продукцією;
- 2) рівень споживання населенням продуктів харчування;
- 3) економічну доступність продовольства;
- 4) стійкість продовольчого ринку і ступінь його незалежності;
- 5) рівень розвитку АПК;
- 6) природно-ресурсний потенціал і ефективність його використання.

Формування та раціональне використання економічного потенціалу в АПК відбувається під впливом системи чинників, серед яких найважливішим є науково обґрунтована політика забезпечення конкурентоспроможності виробників. Економічний потенціал переробних підприємств АПК є результатом відповідного науково-технічного розвитку; він виступає базовою передумовою подальшого ефективного розвитку в ланцюгу «держава – регіон – підприємство».

Із вищевикладеного можна зробити наступні висновки: а) ефективність формування та реалізації економічного потенціалу АПК необхідно оцінювати з позиції ступеню досягнення її стратегічних цілей, якими, зокрема, є продовольча безпека та конкурентоспроможність переробних підприємств. Слід відмітити, що за рівнем споживання населенням основних продуктів харчування в регіональному розрізі продовжує зберігатися значна диференціація; б) сучасний стан розвитку переробних підприємств та рівень продовольчої безпеки держави засвідчують недосконалість аграрної політики держави, що потребує її модернізації з урахуванням нової економічної ситуації та наявних диспропорцій у рівні розвитку аграрної сфери окремих регіонів. На основі системного підходу та досліджень еволюції теорії розвитку економічного потенціалу можна визначити сутність організаційно-економічного механізму формування економічного потенціалу переробних підприємств як комплексу методів, засобів, прийомів, взаємоузгоджених і взаємопов'язаних між собою, що слугують інструментом реалізації управлінської діяльності в системі організації та спрямовані на координацію діяльності усіх функціональних підрозділів підприємства і допомагають забезпечити прийнятний рівень ефективності системи, а також системи процесів, в основу якої покладені принципи, процедури, заходи та дії з метою реалізації стратегічних цілей, однією з яких є забезпечення продовольчої безпеки в регіоні.

Важливим аспектом діяльності переробних підприємств є їхні можливості щодо забезпечення необхідної якості переробленої сільськогосподарської та виробленої харчової продукції. Вихід вітчизняних підприємств на ринки ЄС вимагає дотримання певних стандартів якості продукції. На жаль, таких стандартів досить важко дотримуватися невеликим і дрібним сільськогосподарським виробникам і переробним підприємствам, виключаючи домогосподарства населення, частка яких у виробництві окремих видів продукції сягає 70–90%. Завдяки можливості застосування новітніх технологій у виробництві та переробці продукції, можливостей контролю дотримання технології на всіх її етапах, запровадженню необхідних стандартів якості переробні підприємства мають безперечні конкурентні переваги у порівнянні з іншими формами ведення бізнесу.

Експортувати сировину у вигляді сільськогосподарської продукції економічно невигідно, доцільніше експортувати продукти переробки цієї сировини у вигляді первинної та глибокої переробки (продукти харчування). Світовий досвід засвідчує, що країни і компанії, які експортували сировину, зокрема сільськогосподарську, обов'язково опинялися в ситуації спадної віддачі ресурсів. При цьому спадна віддача є двох типів – на основі екстенсивного та інтенсивного виробництва. За спадної віддачі екстенсивного типу виробництво здійснюється за рахунок розширення використання ресурсів гіршої якості (землі, праці), а за інтенсивного типу – відбувається збільшення обсягів укладення капіталу і праці. За обох типів спадної віддачі при збільшенні виробництва й експорту сировини спостерігається зниження продуктивності й фонду заробітної плати. І, навпаки, при збільшенні виробництва й експорту промислової продукції відбувається підвищення продуктивності і заробітної плати на фоні зростаючої віддачі від ресурсів. Згідно з критеріями Організації з економічного співробітництва і розвитку, конкурентоспроможність країн, що входять до цієї організації, тобто багатих країн, визначається зростанням рівня реальної заробітної плати, тоді як конкурентоспроможність бідних країн полягає у зниженні рівня номінальної заробітної плати, що призводить до зниження собівартості продукції.

До багатих відносяться країни, що виробляють і експортують промислові, високотехнологічні товари, інноваційні продукти та технології, а до бідних країн – ті, що виробляють та експортують сировину.

Висновки. У сучасних складних економічних і політичних умовах в Україні для забезпечення розвитку переробних підприємств АПК, їхнього тривалого результативного функціонування необхідно здійснювати політику, спрямовану на формування у них якісного потенціалу та його ефективного використання. Рациональне формування і використання потенціалів переробних підприємств АПК сприяє підвищенню ефективності діяльності господарської діяльності в цілому, зміцненню їхніх конкурентних переваг. Тому питання формування економічного потенціалу є важливим як для новостворених, так і для пострадянських підприємств.

При формуванні та використанні економічного потенціалу переробних підприємств пропонується проводити його декомпозицію на компоненти, установити їхні функції та зв'язки, тобто здійснити структуризацію, яка великою мірою залежить від виду і напрямів діяльності підприємства. На переробних підприємствах АПК формування та використання економічного потенціалу має свої галузеві особливості.

Незважаючи на війну на сході України та окупацію Криму Російською Федерацією, частина підприємств АПК в останні роки суттєво нарощують обсяги виробництва. У майбутньому успішний, перспективний та інноваційний розвиток в умовах конкуренції з аналогічними підприємствами ЄС та економічної війни з Росією матимуть тільки ті підприємства, що стабільно та розширено відтворюють свій економічний потенціал.

Для вирішення вказаних проблем запропоновано здійснити розробки відповідного інструментарію господарської діяльності, зручні та прості у використанні механізми оптимізації формування і використання економічного потенціалу. Це дасть змогу переробним підприємствам застосовувати механізм формування економічного потенціалу в процесі управління підприємством як з метою поліпшення якості самого менеджменту, так і одержання позитивних результатів господарської діяльності.

Список літератури:

1. Репіна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління / І.М. Репіна // Вісн. Укр. акад. держ. управ. при Президентіві України. – 1998. – № 2. – С. 262–271.
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посіб.] / Н.С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
3. Ремизова І.Н. Оценка и механизм активизации рыночного потенциала предприятия: дис. ... к.э.н.: спец. 08.00.05 / І.Н. Ремизова. – Белгород, 2000. – 184 с.
4. Тарасенко І.О. Оцінювання економічного потенціалу підприємства в контексті сталого розвитку / І.О. Тарасенко // Легка промисловість. – 2009. – № 4. – С. 40–43.
5. Гречан А.П. Методологічні основи розвитку легкої промисловості на інноваційних засадах: дис. ... д.е.н.: спец. 08.07.01 / А.П. Гречан. – К., 2005. – 459 с.
6. Калінеску Т.В. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток: [монографія] / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2007. – 272 с.
7. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч.-метод. посіб. для сам. вивч. дисц.] / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2005. – 261 с.
8. Скоробогата Л.В. Оцінка та технології обліку економічного потенціалу діяльності підприємств: дис. ... к.е.н.: спец. 08.06.04 / Л.В. Скоробогата; Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2005. – 220 с.
9. Россоха В.В. Теоретико-методичні засади формування, розвитку та оцінювання виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства / В.В. Россоха. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 94 с.
10. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства: [навч. посіб.] / І.З. Должанський [та ін.]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
11. Савченко М.В. Управління економічним потенціалом промислових підприємств: дис. ... к.е.н.: спец. 08.06.01 / М.В. Савченко. – Харків, 2004. – 190 с.
12. Хомяков В.І. Управління потенціалом підприємства / В.І. Хомяков, І.В. Бакум. – К.: Кондор, – 2009. – 400 с.

13. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : [навч. посіб.] / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
14. Олексюк О.І. Управління потенціалом акціонерних товариств : автореф. дис. ... к.е.н. / О.І. Олексюк. – К., 2001. – С. 24.
15. Отенко І.П. Методологические основы управления потенциалом предприятия / И.П. Отенко. – Х. : ХНЭУ, 2004. – 216 с.
16. Попов Е.В. Рыночный потенциал предприятия / Е.В. Попов. – М. : Экономика, 2002. – 600 с.
17. Абалкин Л.М. Диалектика социалистической экономики / Л.М. Абалкин. – М., 1981. – 351 с.
18. Гончар О.І. Актуалізація управління потенціалом підприємства за умов євроінтеграції : [монографія] / О.І. Гончар. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 333 с.

Гудзь Ю. Ф.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ АПК

Резюме

Сформулирован основной категориальный аппарат методологии исследования организационно-экономических основ формирования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК. Проанализированы теоретические аспекты формирования и использования экономического потенциала предприятия. Разработана блочная схема формирования экономического потенциала предприятия. Выявлены и обоснованы факторы, влияющие на формирование и использование производственного, трудового и финансового потенциала перерабатывающих предприятий.

Ключевые слова: экономический потенциал предприятия, перерабатывающие предприятия АПК, факторы влияния, ресурсы, формирование потенциала.

Hudz Yu. F.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

METHODICAL BASES OF FORMATION ECONOMIC POTENTIAL PROCESSING ENTERPRISES OF AGRARIAN AND INDUSTRIAL COMPLEX

Summary

The article formulates the basic categorical apparatus methodology of organizational study and economic basis of the formation of the economic potential of agribusiness processing companies. The article says about the theoretical aspects of formation and use of the economic potential of the enterprise. A block diagram in the formation of the economic potential of the enterprise was build. Identified and justified by the factors influencing the formation and use of production, labour and financial capacity of the processing enterprises.

Keywords: the economic potential of the enterprise, enterprise of agribusiness processing, factors of the influence, resources, capacity building.

УДК 658.15(045)

Сусіденко О. В.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Нагайчук В. В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Досліджено основні складові елементи та умови забезпечення фінансової безпеки підприємства й ефективність їх взаємодії. У статті зазначені фактори, які впливають на систему забезпечення фінансової безпеки, виявлено їх результативність. Визначено структуру основних принципів забезпечення фінансової безпеки підприємства та ефективність їх використання. Запропоновано до складових забезпечення фінансової безпеки підприємства віднести системне поєднання принципів, інструментів, методів, важелів та відповідне забезпечення захисту фінансових інтересів суб'єкта господарювання.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, ефективність, фактори впливу, діяльність підприємства, методи, інструменти, структура.

Постановка проблеми. У сучасному світі впевненість у захищеності фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин відіграє важливу роль. Адже високий рівень фінансової захищеності підприємства гарантує не

тільки стабільне та максимально ефективне функціонування, а також високий потенціал розвитку підприємства в майбутньому, певну гарантію суб'єктам господарювання в постійній наявності фінансових ресурсів, саме це і визначає актуальність статті.